

WWF *for a living planet®*

Världsnaturfonden WWF

Ulriksdals Slott

170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00

Direkt: 073 087 99 10

Fax: 08 85 13 29

Allmänt: info@wwf.se

mathilda.karlsson@wwf.se

www.wwf.se

Havs- och vattenmyndigheten

Havsplaneringsenheten

Box 11930, 404 39 Göteborg

Ulriksdal 13 december 2023

Referens: dnr 2168-23

WWFs synpunkter på förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

Övergripande kommentar

WWF är positiva till att nya havsplaner tas fram och stödjer ökad produktion av förnybar el till havs, men vill dock understryka att utvecklingen behöver ha ett tydligt ekosystemperspektiv och ske enligt försiktighetsprincipen – både för vindkraftparker och energiparker med vätgasproduktion. Skyddade områden bör helt undantas för exploatering för att behålla opåverkade områden för att främja biologisk mångfald.

Hur ser WWF på energiområden samt förslag till energiområden?

Bottniska viken

- WWF ser positivt på att inga energiområden har pekats ut inom i dagsläget skyddade områden. Flera energiområden är dock placerade i angränsning till skyddade områden och kommer troligen ha en effekt på skyddsvärda arter och livsmiljöer. Det är av yttersta vikt att hänsyn tas till den potentiella påverkan en vindkraftsetablering kan ha på skyddade områden och att dessa effekter minimeras i största möjliga mån.
- Flera migrerande sjöfågelarter förekommer bland annat på Finngrundet. I konsekvensbeskrivningen beskrivs bedömningen av konsekvenserna som osäker då vindparker effekter på Östersjöns sjöfågelarter samt deras beståndstatus inte är tillräckligt kartlagda. För exploatering av dessa områden, B149, B152, B156 och B158, uppmanar WWF att i tillståndsansökningar ska åtgärder som minimerar konsekvenser för migrerande fåglar, under vindparkens driftsfas, vara juridiskt bundna.

Östersjön

- WWF ifrågasätter starkt utpekandet av alternativa energiområdet Ö255. Området är placerat i Natura 2000-området Hoburgs Bank och Midsjöbankarna (SE0330308), vilket bland annat är utpekade som skyddat område för den akut hotade östersjötummlaren¹. I konsekvensbeskrivningen bedöms havsbaserad vindkraft utgöra ett hot mot östersjötummlare om det byggs i dess kärnområden. Trots detta ligger energiområde Ö255

¹ Länsstyrelsen. (2021). Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0330308 Hoburgs Bank och Midsjöbankarna. Länsstyrelsen Gotlands Län Dnr: 511-2908-2021/Länsstyrelsen Kalmar Län Dnr: 511-1493-2021.

mitt i östersjötumlarens viktigaste kärnområde, Hoburgs bank och Midsjöbankarna. Östersjötumlare är en mycket ljudkänslig art. Oavsett typ av fundament, monopile, jacket, flytande, gravitationsfundament etc. så kommer det ske mycket ljudstörningar under anläggning och avveckling. Impulsivt buller, så som pålningsljud, är det mest störande för östersjötumlaren. Under drift är det i huvudsak fartygsljud och driftljud från vindkraftverken som stör. Detta kan medföra beteendeförändringar som bland annat kan medföra att östersjötumlaren lämnar området eller att kalv separeras från sin mamma.

- Ö255 angränsar dessutom till Södra Midsjöbanken som har pekats ut som "Important Bird and biodiversity Area" (IBA). Dessa områden identifieras av BirdLife International och enligt EU-kommissionen utgör IBA-områden stark grund för att området ska klassificeras som skyddat enligt Fågeldirektivet. Anläggning av vindkraft inom energiområde Ö255 skulle kunna medföra stora negativa effekter på flera arter av sjöfåglar¹.
- WWF noterar dock med glädje att två av Energimyndighetens förslag på energiområden, EÖ08 och EÖ09, inom Natura 2000-området Hoburgs Bank och Midsjöbankarna² inte har tagits med i Havs- och Vattenmyndighetens förslag till nya havsplaner. Dock finns det redan nu planer på energiutvinning i dessa områden, vilket medför risk för störning på östersjötumlare från förberedande seismiska och geotekniska undersökningar.
- Vid exploatering av alternativa energiområden Ö273, Ö261, Ö269 och Ö265 bör långsiktiga och juridiskt bundna övervakningsprogram upprättas av exploaterande part i samarbete med berörd länsstyrelse. Dessa övervakningsprogram ska ha ett särskilt fokus på östersjötumlare och vara juridiskt bundna innan exploaterande part får tillstånd. På samma sätt behöver långsiktiga övervakningsprogram upprättas för energiområden Ö273, Ö501, Ö277 och Ö261 med särskilt fokus på migrerande fåglar.

Västerhavet

- WWF ifrågasätter starkt utpekandet av det alternativa energiområdet V360 inom Natura 2000-området Bratten (SE0520189). Många rödlistade och känsliga arter förekommer på Brattens revstrukturer och är känsliga för direkt fysisk påverkan och ökad grumling och sedimentation. Flera arter har även sin enda svenska förekomst i just Bratten, och byggnation av vindkraft inom detta område skulle därmed potentiellt kunna vara förödande för dessa arters förekomst i svenska vatten³. I Brattens djupränna förekommer så kallade "Coral Gardens" och "Deep sea sponge aggregations". OSPAR har pekats ut båda dessa som hotade livsmiljöer⁴. Dock har det påvisats att så gott som hela Bratten har gynnsamma förhållanden för båda livsmiljöer i så gott som hela Natura 2000-området⁵. Därmed är det mycket möjligt att det förekommer en större utbredning av dessa hotade livsmiljöer än vad som i dagsläget har påvisats. Byggnation av vindkraft i energiområde V360 skulle därmed riskera att medföra stor skada för Brattens bevarandevärden.

¹ Länsstyrelsen. (2021). Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0330308 Hoburgs Bank och Midsjöbankarna. Länsstyrelsen Gotlands Län Dnr: 511-2908-2021/Länsstyrelsen Kalmar Län Dnr: 511-1493-2021.

² Energimyndigheten. (2023). Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna: Redovisning av uppdraget att ta fram ett underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning i havsplanerna som möjliggör ytterligare 90 TWh årlig elproduktion. ER 2023:12.

³ Länsstyrelsen. (2017). Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0520189 Bratten – Marin förvaltningsplan för OSAR-området Bratten. Länsstyrelsen Västra Götalands Län Dnr: 511-26027-2012

⁴ OSPAR Commission. (2008) OSPAR List of Threatened and/or Declining Species and Habitats.

<https://www.ospar.org/work-areas/bdc/species-habitats/list-of-threatened-declining-species-habitats/habitats>

⁵ Karl Florén, Nicolopoulos, A., Karlsson, A. (2017). Djupa revmiljöer i Skagerrak – analys av nya potentiella habitat för korall- och svampdjur. AquaBiota report 2017:05

- Flera arter av hajar och rockor förekommer i Bratten, samtliga rödlistade. Vindkraft eller annan exploatering av Bratten är det största hotet mot dessa arter. Enligt bevarandeplanen för Bratten så vet vi alldeles för lite om hajar och rockors användning av området för att kunna utesluta att vindkraftutbyggnad inte kommer leda till att viktiga parnings-, födosök- och uppväxtområden försvinner¹.
- I konsekvensbeskrivningen beskrivs Energiområden V357 och V359 kunna medföra en stor negativ påverkan på migrerande fåglar. För exploatering av dessa områden uppmanar WWF att i tillståndsansökningar ska åtgärder som minimerar konsekvenser för migrerande fåglar, under vindparkens driftfas, vara juridiskt bundna.

Hur kan Havs- och vattenmyndigheten förbättra förslagen i övrigt?

- WWF är positiva till att ändringar i havsplaner görs för att möjliggöra utökad energiutvinning till havs. Dock anser vi att det är av yttersta vikt att det marina områdesskyddet stärks då energiutvinning till havs måste utvecklas i balans med naturen och det behövs dessutom kraftfulla åtgärder för att återskapa balansen i havsekosystemen. WWF anser därmed att det är av yttersta vikt att uppnå EUs strategi för biodiversitet med 30 % marint områdesskydd fram till 2030. Det behöver skapas ett ekologiskt sammanhängande nätverk av marina områdesskydd som kan säkra reproduktion och födotillgång för marint liv för att skapa en starkare resiliens och balans i Östersjöns ekosystem.
- WWF anser att energiområden eller alternativa energiområden inte ska pekas ut inom skyddade områden då detta riskerar att försvaga skyddet för alla skyddade områden och därmed uppmuntra till exploatering av dessa. Alternativa områden för energiutvinning har pekats ut i två skyddade områden; Hoburgs bank och Midsjöbankarna (SE0330308) samt Bratten (SE0520189).
- Ett tydligt sektorsansvar behövs i naturvården. Alla sektorer som har en påverkan på havets ekosystem behöver ta sitt ansvar för att återskapa ett livskraftigt Östersjön och Västerhav. Detta betyder att alla sektorer som på något sätt påverkar havet bör förpliktiga sig till restaurering av havsmiljön som en del av havsplaneringen.
- Underlaget för bedömning av konsekvenser för sjöfåglar behöver stärkas. Det saknas i dagsläget data på hur flertalet migrerande sjöfågellarter (gäss, lommar, änder, alkor med flera) i Östersjön påverkas av vindkraftparker. Därmed bör den så kallade försiktighetsprincipen följas för projektering i områden där konsekvensen har bedömts som medföra stor negativ effekt.

Finns det ytterligare konsekvenser som behöver uppmärksammas, utöver de som tas upp i konsekvensbeskrivningarna? I så fall vilka?

- WWF ser ett stort behov av att utreda de kumulativa effekterna av havsbaserad energiutvinning. För att kunna beakta eventuella kumulativa effekter måste det skapas förutsättningar för att den planerade utbyggnaden av havsbaserad vindkraft i Sverige kan analyseras i ett större geografiskt och samhälleligt perspektiv där enskilda etableringar ges möjlighet att ställas mot varandra. WWF anser därför att det måste tas fram ett förslag på en process för att bedöma betydande miljöpåverkan som kan uppkomma på en

¹ Länsstyrelsen. (2017). Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0520189 Bratten – Marin förvaltningsplan för OSAR-området Bratten. Länsstyrelsen Västra Götalands Län. Dnr: 511-26027-2012.

större geografisk skala från kumulativa effekter. Detta för att säkerställa att den planerade utvecklingen av havsbaserad vindkraft inte sker på bekostnad av naturen och biologisk mångfald.

- WWF anser att SMHIs första resultat från deras oceanografiska modellstudie¹, tar upp viktiga potentiella konsekvenser av havsbaserad energiutvinning. Vi vill understryka att det är mycket viktigt att de kommande slutgiltiga resultaten av denna studie ges stor vikt i det fortsatta arbetet med havsplanerna.

För Världsnaturfonden WWF

Mathilda Karlsson
Sakkunnig Östersjön

Mattias de Woul
Bitr. Avdelningschef Hav & Vatten

¹ SMHI. (2023). Regionala effekter av havsbaserad vindkraft.